

Трансформація сфери надрокористування: дерегуляція чи посилення контролю

Джерело фото за посиланням https://encrypted-tbn0.gstatic.com/images?q=tbn:ANd9GcR7iyuO4qmdV5J4DPYkmJL_vfCzOHu9vOJcsQ&usqp=CAU

**Стаття 4 Кодексу України про надра:
громадяни України мають право на отримання частини доходу державного бюджету від
рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин**

- Норма набирає чинності одночасно із введенням в дію закону про економічний паспорт
- Проект Закону про економічний паспорт № 6394 від 06.12.2021 р.
- Висновок Комітету ВР з питань фінансів, податкової та митної політики від 20.01.2022 р.: включити до порядку денного ВР і у першому читанні прийняти за основу Проект Закону № 6394 від 06.12.2021 р.
- Проект Закону включено до порядку денного ВР (постанова ВР № 2911-IX від 07.02.2023 р.)

- Єдина державна електронна геоінформаційна система
- Скасування заборони на відчуження прав на користування надрами
- Обмеження компетенції органів місцевого самоврядування
- Підстави для отримання спец.дозволу без аукціону
- Заборона на користування надрами особам, що пов'язані з державою-агресором
- Зміна видів користування надрами
- Зміна строків користування надрами
- Гірничий відвід

ЄДИНА ДЕРЖАВНА ЕЛЕКТРОННА ГЕОІНФОРМАЦІЙНА СИСТЕМА

- Держгеонадра створює та забезпечує функціонування системи
- Відкритий та безоплатний доступ через Державний геологічний веб-портал
- Система включає такі складові:
  - Державний фонд надр України, у тому числі Державний фонд родовищ корисних копалин та резерв цього фонду;
  - державний реєстр спеціальних дозволів на користування надрами;
  - державний реєстр нафтових та газових свердловин;
  - державний реєстр артезіанських свердловин;
  - державний водний кадастр (розділ "Підземні води");
  - державний геологічний веб-портал;
  - електронний кабінет геоінформаційної системи та електронний кабінет надрокористувача;
  - форми звітності щодо обліку запасів корисних копалин, що подаються користувачами надр;
  - відомості про заяви на отримання, продовження строку дії, внесення змін до спеціальних дозволів;
  - каталог відомостей про геологічну інформацію, що включає відомості про первинну (необроблену) та вторинну (оброблену) геологічну інформацію;
  - протоколи Державної комісії України по запасах корисних копалин щодо проведення державної експертизи та оцінки запасів корисних копалин;
  - інформація про державну реєстрацію геологорозвідувальних робіт;
  - інформація про ділянки надр, запропоновані для отримання спец.дозволів через аукціон (електронні торги);
  - інформація про ділянки надр, щодо яких оголошено конкурси на укладення УРП;
  - інформація про екзогенні геологічні процеси (зсуви, карсти, селі, підтоплення, абразія берегів);
  - інформація щодо обмежень у використанні земельних ділянок для цілей надрокористування;
  - інша інформація, передбачена КУпН та іншими нормативно-правовими актами.

СКАСУВАННЯ ЗАБОРОНИ НА ВІДЧУЖЕННЯ ПРАВ НА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ

- Права користування за спец.дозволом (як в повному обсязі, так і частину) можна:
  - продавати або
  - вносити як вклад до статутного капіталу чи
  - вносити як вклад у спільну діяльність.

- Підприємства державного сектору економіки або афілійовані з державою через своїх акціонерів, можуть відчужувати права на користування надрами лише:
  - юридичній особі зі 100% державною часткою в статутному капіталі;
  - юридичній особі, у статутному капіталі якої 50% і більше акцій (часток) належать підприємству/господарському товариству, частка держави у статутному капіталі якого становить 100%;
  - іншій фізичній особі - підприємцю чи юридичній особі – виключно за рішенням Кабінету Міністрів України.

ОБМЕЖЕННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

- З відання сільських, селищних, міських та районних рад і рад ОТГ на їх території виключено:
погодження надання надр у користування з метою геологічного вивчення, розробки родовищ корисних копалин місцевого значення

ПІДСТАВИ ДЛЯ ОТРИМАННЯ СПЕЦ.ДОЗВОЛУ БЕЗ АУКЦІОНУ

Постанова КМУ 615 передбачає видачу спец.дозволу без аукціону у випадках, що після змін не будуть діяти:

у разі геологічного вивчення надр за рахунок коштів державного бюджету

у разі геологічного вивчення, в т.ч. ДПР родовищ корисних копалин загальнодержавного значення та видобування корисних копалин у зонах відчуження та безумовного (обов'язкового) відселення державними підприємствами для здійснення обов'язкових заходів у цих зонах відповідно до [Закону України](#) "Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи";

у разі геологічного вивчення нафтогазоносних надр, у т.ч. ДПР родовищ, з подальшим видобуванням нафти і газу (промислова розробка родовищ) на континентальному шельфі та виключної (морської) економічної зони акціонерним товариством "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України" та/або господарським товариством, 100 відсотків акцій якого належить акціонерному товариству "Національна акціонерна компанія "Нафтогаз України", строком на 30 років.

КУпН передбачає нові підстави отримання спец.дозволу без аукціону у разі:

видобування корисних копалин, якщо заявник на підставі спец.дозволу **на геологічне вивчення, у т.ч. ДПР, корисних копалин з подальшим видобуванням корисних копалин (промислову розробку родовищ)** за власні кошти виконав геологічне вивчення ділянки надр, оцінку розвіданих запасів корисних копалин, апробацію прогнозних (перспективних) ресурсів корисних копалин, яка затверджена ДКЗ, та подав документи для отримання спец.дозволу на видобування корисних копалин на відповідній ділянці надр **не більше 2 р. після закінчення строку дії відповідного спец.дозволу** на геологічне вивчення, у т.ч. ДПР, корисних копалин з подальшим видобуванням корисних копалин (промислову розробку родовищ); *норма не нова, виводжена*

геологічного вивчення, у т.ч. ДПР, корисних копалин з подальшим видобуванням корисних копалин (промислову розробку родовищ) місцевого значення, видобування корисних копалин місцевого значення - **за умови що S ділянки надр, на яку надається спец.дозвіл, не перевищує 25 га, а заявник є власником земельної ділянки (суміжних земельних ділянок), у межах яких розміщена така ділянка надр; норма не нова, виводжена, до 29.01.23 р. без аукціону надавався спец.дозвіл у разі геологічного вивчення та видобування корисних копалин місцевого значення.**

геологічного вивчення, у т.ч. ДПР, з подальшим видобуванням підземних вод (крім мінеральних) для питного водопостачання, видобування підземних вод (крім мінеральних), а також для питного водопостачання - незалежно від обсягу видобування;

будівництва та експлуатації підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для ... отримання геотермальної енергії (теплової енергії надр), експлуатації підземних споруд...;

оформлення окремого спец.дозволу на виділену в результаті розподілу запасів (ресурсів) корисних копалин ділянку надр у разі відчуження частини прав за спец.дозволом.

ЗАБОРОНА НА КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ ОСОБАМ, ЩО ПОВ'ЯЗАНІ З ДЕРЖАВОЮ-АГРЕСОРОМ

Користувачами надр не можуть бути:

- 1) юридичні особи, зареєстровані у державі, визнаній агресором;
- 2) юридичні особи, у яких:
  - істотну участь має держава, визнана агресором;
  - істотну участь мають юридичні особи, зареєстровані у державі, визнаній агресором;
  - істотну участь мають або є кінцевими бенефіціарними власниками фізичні особи - громадяни та (або) резиденти держави, визнаної агресором.
- 3) фізичні особи - громадяни та (або) резиденти держави, визнаної агресором.

Право на користування надрами, у т.ч. на умовах УРП, також не надається, а строк дії спец.дозволів не продовжується:

юридичній особі, фізичній особі - підприємцю, об'єднанню юридичних осіб, що не є юридичною особою, до яких застосовано спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до Закону України "Про санкції" у вигляді анулювання або зупинення дії спеціальних дозволів на користування надрами (під час дії таких санкцій);

юридичній особі, до кінцевих бенефіціарних власників якої застосовано спеціальні економічні та інші обмежувальні заходи (санкції) відповідно до Закону України "Про санкції" у вигляді анулювання або зупинення дії спеціальних дозволів на користування надрами з урахуванням положень цієї статті (під час дії таких санкцій).

ЗМІНА ВИДІВ КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ

Надра надаються у користування для:

- геологічного вивчення, в тому числі дослідно-промислової розробки, родовищ корисних копалин загальнодержавного значення з подальшим видобуванням корисних копалин (промисловою розробкою родовищ);
- видобування корисних копалин;
- будівництва та експлуатації підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, у тому числі споруд для підземного зберігання нафти, газу та інших речовин і матеріалів, **перелік яких встановлюється Кабінетом Міністрів України**, захоронення шкідливих речовин і відходів виробництва, скидання стічних вод, отримання геотермальної енергії (теплової енергії надр), експлуатації підземних споруд, пов'язаної із запобіганням підтопленню навколишнього природного середовища внаслідок закриття шахт;
- створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади та ін.) **(крім нафтогазоносних надр)**;
- виконання робіт (здійснення **провадження** діяльності), передбачених угодою про розподіл продукції;
- ~~геологічного вивчення бурштиноносних надр, у тому числі дослідно-промислової розробки родовищ з подальшим видобуванням бурштину (промисловою розробкою родовищ);~~
- ~~задоволення інших потреб.~~

ЗМІНА СТРОКІВ КОРИСТУВАННЯ НАДРАМИ

Закон № 2805-IX змінює підхід до строків користування надрами: право постійного користування надрами виключено. Строкове платне користування надрами розподілено в залежності від виду користування надрами:

- **від 3 до 20 років** – геологічне вивчення, у тому числі дослідно-промислова розробка, корисних копалин з подальшим видобуванням корисних копалин (промислова розробка родовищ), видобування корисних копалин, будівництво та експлуатація підземних споруд, не пов'язаних з видобуванням корисних копалин, експлуатація підземних споруд, пов'язана із запобіганням підтопленню навколишнього природного середовища внаслідок закриття шахт;
- **від 3 до 50 років** – створення геологічних територій та об'єктів, що мають важливе наукове, культурне, санітарно-оздоровче значення (наукові полігони, геологічні заповідники, заказники, пам'ятки природи, лікувальні, оздоровчі заклади) (крім нафтогазоносних надр);
- **строки, встановлені Законом України «Про нафту і газ»** – користування нафтогазоносними надрами. Ці строки загалом не змінились, крім видалення з переліку строку на геологічне вивчення нафтогазоносних надр, у тому числі дослідно-промислової розробки родовищ на суші (який становив до 5 років), на континентальному шельфі та у межах виключної (морської) економічної зони України (до 10 років).

ГІРНИЧИЙ ВІДВІД

Гірничий відвід надається виключно для гірничих об'єктів, розробка родовищ корисних копалин на яких здійснюється підземним способом, а саме шахт та рудників.

Для геологічного вивчення, в тому числі для дослідно-промислової розробки родовищ корисних копалин загальнодержавного значення, надра надаються у користування ~~без надання гірничого відводу~~ після одержання спеціального дозволу на геологічне вивчення надр **у тому числі дослідно-промислово розробку, корисних копалин з подальшим видобуванням корисних копалин (промислово розробку родовищ).**

Після змін відсутня норма:

Не потребують гірничого відводу користувачі нафтогазоносними та бурштиноносними надрами, які отримали спеціальний дозвіл на користування такими надрами.

2076 MW

Wind projects

---

100 MW

Solar projects

---

1 Upstream

Gas project

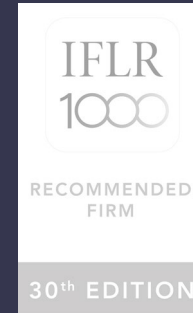
220

Land lease agreements
within the due diligence of
RES projects

Recommended in Energy &
Natural Resources Chambers
Europe, 2021

Recommended for
Project Development
IFLR1000, 2021

Top-ranked in Energy
The Legal 500, 2021

Контакти:

Наталія
Гутаревич

Старший юрист | hn@sk.ua

Т. +380 44 499.60.00

провулок Музейний, 10
Київ, 01001, Україна